

Stahl (Rumunia) – wszyscy zostali wybrani do pełnienia rzeczonych funkcji podczas ostatniej konferencji w Innsbrucku.

Temat przewodni dziesiątej konferencji, „Magic in Rituals and Rituals in Magic”, dawał szerokie pole do popisu. Zgodnie ze słowami organizatorów współcześnie można zaobserwować bardzo wiele rytuałów magicznych, zarówno w sformalizowanych i regularnie odbywających się ceremoniach religijnych, jak i sferze *profanum*, rozmaitych zwyczajach i indywidualnych praktykach. Czym jest magia dzisiaj, jak się przejawia, czy nosi piętno praktyk demonicznych, nadane jej przez religię chrześcijańską? Jakie są jej funkcje społeczne, w jakich świętach i festiwalach się pojawia? Czy ślady dawnych działań magicznych, obecne w dzisiejszych czasach, są nadal rozumiane jako magiczne, czy racjonalizowane? Jak wygląda magia w życiu codziennym? To niektóre z pytań, do których stawiania zachęcali organizatorzy konferencji. Od magii w czasach antycznych, przez zaklęcia i inkantacje, magię wegetacyjną, reinterpretacje dawnych działań magicznych i magię w ruchach neopogańskich – bogactwo magii od czasów antycznych aż do XXI wieku jest zadziwiające, a studiowanie jej w ramach rytualnego cyklu rocznego stwarza ogromne pole do badań.

Konferencja rozpoczęła się bardzo uroczyście – oficjalne otwarcie odbyło się 25 września w Neues Landhaus (siedzibie różnych organów administracyjnych Tyrolu), a przewodniczyli mu główny organizator konferencji, prof. Leander Petzoldt, Landtagspräsident dr Herwig van Staa, rektor Uniwersytetu w Innsbrucku, prof. dr hab. Tilmann Märk, kierownik Instytutu Etnologii Europejskiej, prof. dr Timo Heimerdinger oraz poprzednia przewodnicząca SIEF Working Group on the Ritual Year, prof. dr Emily Lyle. Prof. dr Lyle rozpoczęła później właściwą część konferencji, prezentując swój referat *The Cosmic Connections of the Eight Key Points in the Indo-European Ritual Year*. W sesji plenarnej – która również miała miejsce w Neues Landhaus – wystąpiła także Marlene Mifsud Chircop (Malta) z referatem o rytuałach wielkopiątkowych (*Good Friday Rituals in Contemporary Malta*), Terry Gunnell (Islandia) mówił o rytuałach Ásatrú na Islandii (*The Background and Nature of the Annual and Occasional Rituals of the Ásatrúarfélag in Iceland*), Éva Pócs (Węgry) przedstawiła referat o przesileniu zimowym (*The Living and the Dead at the Time of the Winter Solstice in Central Eastern European Beliefs*), a Vilmos Voight (Węgry) skupił się na powiązaniach zaklęć, rebusów oraz magii (*Rebus – Charms – Evil Force – Magic*).

Po południu tego samego dnia rozpoczęły się tematyczne sesje paralelne w głównym budynku Uniwersytetu w Innsbrucku. Tematem pierwszej sesji była magia w cyklu rytualnego roku. Grecki punkt widzenia zaproponowała Evy Johanne Håland (Grecja) w referacie *Magical Ceremonies during the Ritual Year of the Greek farmer*, polski akcent do dyskusji wniosły Katya Mihaylova (Bułgaria) i Bożena Gierek (Polska) – pierwsza mówiła o wróżbach andrzejkowych i katarzynkowych (*Andrzejki and Katarzynki in Polish Ritual Year*), druga o zwyczajach wielkanocnych (*Rituals of the Easter period in Poland*). Sesję zamknęło wystąpienie Žilvytisa Šaknysa (Litwa), poświęcone wróżbom małżeńskim na Litwie (*Magic or Entertainment? Marital Divinations and Ritual Year in Lithuania*). Równolegle odbywała się sesja poświęcona magii w ruchach neopogańskich. Kamila Velkoborská (Czechy) zaprezentowała referat pt. *Magic as practiced by the Brotherhood of Wolves*, Joanna Malita (Polska) referowała wyniki badań terenowych wśród polskich wiccan (*Magic in everyday life of a Polish Wiccan – field study*), a Morgana Sythove (Holandia), wiccańska arcykapłanka, zaprezentowała emiczną perspektywę w wystąpieniu pt. *The Wheel of the Year – seasonal rituals in Wicca*.

W trzeciej i czwartej sesji dominowały referaty wiążące magię z innymi dziedzinami: sztuką, architekturą i prawem. Francisco Marco Simón (Hiszpania) sięgnął po inspiracje antyczne (w referacie pt. *Domino Neptuno Cop(u)lo Pare(n)tat(u)r: Magic and Law in the Romano-Celtic World*), Iryna Koval-Fuchylo (Ukraina) skupiła się na powiązaniach magii i tradycji (*Ukrainian Calendar Cry: Magic Value and Functional Features of the Tradition*), a Peggy Sanday (USA) mówiła o magii indonezyjskiej (*Becoming Minangkabau: Magical Rituals in a Matriarchal Society*). Kolejne wystąpienia dotyczyły magicznych i artystycznych inspiracji: Josip Zanki (Chorwacja) zaprezentował referat pt. *Embodiment and Gender: De/constructing Balkan Masculinities*, wystąpienie Dorothy Clark Graden (USA) miało tytuł *Archaic Magic as Background to Artistic Inspiration and Interpretation*, natomiast Kincső Verebélyi (Węgry) powiązał ze sobą magię i architekturę (*Ergonomie oder geistiges Kraftfeld des Hauses*). Osobny panel poświęcono także symbolice ognia: Irina Sedakova (Rosja) opowiedziała o magicznych właściwościach świec (*Magico-Religious Symbolism of a Candle in the Slavic Calendar Rituals*), Tatiana Minniyakhmetova swój referat poświęciła rytuałom ognia w Udmurcji (*Ritual Fire in the Annual Cycle of Udmurtian Calendric Customs*), a Urszula Wilk (Polska) przedstawiła święto Las Fallas z Walencji, zastanawiając się nad jego symboliczną wymową (*The Valencian Festival of Las Fallas as an Example of Symbolic*

Violence). Sesję – a tym samym pierwszy dzień obrad – zamknęło wystąpienie Georgiego Misheva (Bułgaria), zatytułowane *Where do you come from, ashes? – I come from a clean place. Healing Magical Practices from the Region of Thracian Cult Centre Starosel, Plovdiv Province, Bulgaria*.

Drugi dzień konferencji (piątek, 26 września) wypełniły cztery sesje, wszystkie odbyły się w głównym budynku Uniwersytetu w Innsbrucku. Pierwsza sesja dedykowana była magii w narracjach ludowych: Yana Sivilova (Bułgaria) wystąpiła z referatem zatytułowanym *Magic Versus Rational Reasoning in Anecdotal Tale*, Marco Frenschkowski (Niemcy) mówił o magicznych księgach w baśniach (*The Magical Book in Fairy Tales and Supernatural Fiction*), następnie z referatem pt. *The Magic Practices in the Record of Thiess' Werewolf Trial* wystąpiła Merili Metsvahi (Estonia), a sesję zakończyło wystąpienie Marii Tausiet (Hiszpania), zatytułowane *Gambling with God. Religious Magic as a Formula for Success*.

W kolejnej sesji prelegenci pochyliłi się nad racjonalnym wy tłumaczeniem zjawisk paranormalnych: Eglė Savickaitė (Litwa) zaproponowała porównanie różnych modeli teoretycznych, wyjaśniających doświadczenia nadprzyrodzone (*Reasoning Supernatural Experiences: Rationalism and Intuition*). Z kolei Sébastien Fournier Laurent (Francja) opowiedział o magii w tradycyjnych grach (*The Magic of Traditional Games: From Anthropological Theory to Contemporary Case Studies*). Kolejne referaty traktowały o użyciu magicznych przedmiotów: Natalías Celia Sánchez (Hiszpania) mówiła o magicznych kukielkach (*Magical poppets in the Western Roman Empire*), a Konrad Kuhn (Szwajcaria) o drewnianych karnawałowych maskach (*Wooden Carnival Masks between Magic Objects and Collective Representations*).

Innowacje i tradycje – te tematy pojawiały się w dwóch ostatnich sesjach tego dnia. Rozpoczęło je wystąpienie Iris Gareis (Niemcy) pt. *Politics and Magic in the Ritual Year: Case Studies from Pre-Columbian Peru to the Present*, kolejny referat wygłosiła Boglárka Mácsai (Węgry): „*I am a Tractorist – This Is My Feast!*” *Sabantuy as Post-Soviet Political Calendar Ritual*, a po niej wystąpiły prelegentki z Rosji, Ekaterina Iagafova i Valeria Bondareva Valeria (*Traditional Rituals in Modern Festive Ceremonial Culture of the Chuvash*). Sesja paralelna poświęcona była przekraczaniu granic życia i śmierci: Christa Agnes Tuczay (Austria) mówiła o praktykach nekromanckich (*Necromantic rituals in Antiquity and the Middle Ages*), Irina Stahl (Rumunia) poświęciła swoje wystąpienie nietuzinkowym pielgrzymkom po jednym z cmentarzy

w Bukareszcie (*The Nine Miraculous Graves: Seeking Help from Beyond*). Na koniec wystąpiła Ruth Neubauer-Petzoldt (Niemcy) z referatem pt. „*The Year of Magical Thinking*” – *Rituals and Magical Thinking in Autobiographical Literature of Bereavement*.

Trzeci dzień konferencji (sobota, 27 września) upłynął pod znakiem intensywnych dyskusji i obrad – sale wykładowe Uniwersytetu w Innsbrucku ugościły aż dziesięć sesji. Tematem pierwszej z nich były powiązania magii i *gender* oraz konstruowaniu magicznej przestrzeni: Alessandro Testa (Czechy) porównywał magię przeblagalną we Włoszech i Czechach (*The Re-Enchantment of Europe: „Traditional” Carnivals and the Belief in Propitiatory Magic. Two Ethnographic Cases from Italy and the Czech Republic*), Nadezhda Shutova (Rosja) przedstawiła referat pt. *Ritual as a Way of Organizing of Sacred Space in the Kama-Viatka Region at the end of the 19th early 20th century. An Example of Udmurts*, a następnie wystąpił Andrey Khudyaev (Rosja) z referatem zatytułowanym *Magic Ritual and its Spatial Structure in Archaic Cultures of the North*.

W kolejnej sesji raz jeszcze podniesiono także temat innowacji i tradycji magicznych: Aida Rancane (Łotwa) poświęciła swoje wystąpienie rytuałom ofiarnym (*Motifs of Sacrifice in the Context of Present-Day Search for Spiritual Experience: Traditions and Innovations*), Guzel Stolyarova i Olga Danilova (Rosja) mówiły o tradycyjnej magii Maryjczyków (*Magic in the Traditional Culture of the Russian Population in the Mari region*), a Skaidrė Urbonienė (Litwa) skupiła się na niechęci władz radzieckich do obiektów sakralnych na Litwie (*Destruction of Religious Monuments in Soviet Times: Magic, Spells and Incantations*). Następnie wystąpiła Swetlana Czerwonnaja (Polska) z referatem pt. *Die magische Symbolik und Wirkung in der gegenwärtigen Kunstinterpretation (die Erfahrung des jungen Etho-Futurismus)*. W przedpołudniowych sesjach pojawił się również temat magicznych tradycji rodzinnych. Nadezhda Rychkova (Rosja) przedstawiła tradycje rosyjskie (*Magic of Communications in Family Rituals of Russians*), a Oksana Mykytenko (Rosja) tradycje słowiańskie (*Padlock and Key as Attributes of the Wedding Ceremony: Traditional Symbolism and Contemporary Magic, on the Material of the Slavic Tradition*). Ostatnią prelegentką w tym panelu była Rasa Paukštytė-Šaknienė (Litwa), która mówiła o relacji rodziców i dzieci chrzestnych z perspektywy cyklu rytualnego roku (*Ritual Year of Godparents and Godchildren in Contemporary Society in Lithuania*).

Po przerwie kawowej przyszła pora na badanie związków magii, jedzenia i trunków: magię toastów badał Sergey Rychkov (Rosja), Katarina Ek-Nilsson (Szwecja) opowiadała o wierzeniach i rytuałach powiązanych z chlebem (*Folk Belief and Rituals about Bread in the Past in Sweden, some Interpretations*), Elena Popova (Rosja) zaprezentowała referat pt. *The Role of Ritual Meals in Modern Christmastide Customs of the Besermyans*, a tematem wystąpienia Mojcy Ramšak (Słowenia) była instytucja „królowych wina” we współczesnej Słowenii i jej znaczenie marketingowo-promocyjne (*Wine Queens' Rituals in the Service of Wine Marketing*). Kolejna sesja poświęcono magii w mediach: Dalia Senvaityte (Litwa) skupiła się na prasie (*Annual Holidays in Lithuania: Discourse in Press and the Reality of the Daily Life*), a Evgeniya Litvin (Rosja) na internecie (*The Ways and Conceptions of Internet-Magic Representation*). Podniesiono także temat wróżbiarstwa i przepowiadania przyszłości: Ksenia Klimova (Rosja) mówiła o współczesnej Grecji (*Fortune-telling in Modern Greek Ritual Year*), a Nina Vlaskina (Rosja) o wróżeniu wśród dońskich Kozaków (*The Types of Divination Used by the Don Cossacks: Highlighting Areas of Distribution*).

Raz jeszcze pojawiły się wątki neopogańskie: Arūnas Vaicekauskas (Litwa) pochylił się nad magią w związku wyznaniowym Romuva (*Religion and imagination: Magic in the Neo-Pagans activity*), z kolei Franz Graf (Austria) zajął się współczesnymi rytuałami animistycznymi wśród brytyjskich neopogan (*Magic Revisited? Contemporary Animistic Rituals within British Neo-Paganisms from an Anthropological Perspective*). Kolejne referaty związane były z wiosennymi rytuałami: Valery Sharapov i Dmitry Nesanelis (Rosja) zajęli się rytuałami ugrofińskich Komiaków (*Swinging Tradition in the Komi Calendar Rites*), a następnie wystąpili Dmitry Galtsin i Natalia Komelina, przedstawiając zwyczaj maslenicy na przestrzeni dziejów (*Maslenitsa/Seeing Winter Off in 19-21st centuries Russia: Inventing Paganism*).

Popołudniowe sesje rozpoczęły się od namysłu nad osobami uprawiającymi magię: zarówno w południowej Rosji (referat Natalii Arkhipenko pt. *The Concept of a Sorcerer in the Southern Russia*), w współczesnych rosyjskich miastach (Marina Bayduzh, *Construction Image of the Witches in Modern Russian Mythological Ideas and Magical Practices*) oraz w historycznej Transylwanii (Betea Raluca, *Magic Practices for Stealing the Milk of Animals. A Case-study on the Romanian Villages in Transylvania, 18th-19th Centuries*). W tej sesji wystąpił także Johannes Dillinger (Wielka Brytania) z referatem pt. *Treasures and Dragons. Ritual and Economy in the Early Modern Period*. Tematem

kolejnej sesji były funkcjonalne aspekty magii. W swoim referacie Yulia Kra-shennikova mówiła o magii Wielkiego Czwartku na północy Rosji (*Magic of Holy Thursday in the Modern Tradition of Peasant Population of the Russian North*), Cozette Griffin-Kremer skupiła się na rytuałach majowych (*Is doing things right, and the right number of times, magical? May Day and Maying Customs*), Billy Fhloinn (Irlandia) opowiedział o podziale irlandzkiego cyklu roku rytualnego (*Sacrificial Magic and the Twofold Division of the Irish Ritual Year*), a Svetlana Amosova przedstawiła legendę o dwunastu piątkach („*Legend about 12 Fridays*” in *Russian Folklore: Structure, Semantics and Functions*).

Magia lunarna, zaklęcia powiązane z żywiołami i przemianą pór roku zdominowały kolejną sesję. Mare Kõiva i Andres Kuperjanov (Estonia) pochylili się nad obecnością księżycy i innych ciał niebieskich w praktykach uzdrowicielskich (*The Moon, Astronomic Objects and Symbolic Rites in 20th Century Healing Strategies*), Oksana Tchoeka (Rosja) zgłębiała temat ludowej magii lunarnej w rejonie Bałkanów (*Lunar Folk Magic in the Balkan Region*), a Meret Fehlmann (Szwajcaria) badała wizerunek pogańskich rytuałów w kulturze popularnej („*The Earth’s unseen powers of growth need to be nourished*” – *on Images of Seasonal Pagan Rituals in Popular Culture*). Działanie magii w rytuałach było przedmiotem wystąpienia Anny Multari (Włochy), która zajęła się magią koptyjską (*Several Phases of the Coptic Magical Rite*), z kolei Aigars Lielbārdis (Łotwa) referował wyniki badań nad obecnością katolickich świętych w łotewskim kalendarzu (*Catholic Saints in the Latvian calendar*).

Ostatnia konferencyjna sesja poświęcona była tradycjom szamańskim i neo-szamańskim: Alevtina Solovyova (Rosja) mówiła o praktykach mongolskich szamanów (*Magic and Ritual in Mongolian Shamanic Practice and in the Narratives about Shamans*), Mihály Hoppál (Węgry) o neopogaństwie na Węgrzech (*Magic and Neo-Pagan Movement in Hungary*), a Snjezana Zoric wprowadziła wątek koreański (*The Magic of Performance in Korean Shamanic Ritual Kut*). Poruszono także magii ziół i roślin, zarówno w przeszłości (Aleksandra Ippolitova i jej referat pt. *Rituals for Picking Plants in Russian Herbal Manuscripts of the 17th – 20th Centuries*), jak i współcześnie (wystąpienie Svetlany Sidnevy pt. *The Magic Herbs in the Modern Greek and Italian Calendar Customs*).

Po wszystkich 18 sesjach paralelnych i trzech dniach konferencji odbyło się jeszcze ostatnie oficjalne spotkanie – obrady Working Group, na które zaproszono wszystkich prelegentów. Wybrano nowy zarząd (Irina Sedako-

va, Terry Gunnell i Irina Stahl), a także wyświetlono prezentację na temat Kazania, gdzie odbędzie się 11-ta doroczna konferencja SIEF Working Group on the Ritual Year („Traditions and Transformation”, 4–7.06.2015).

NOTA O AUTORZE

Joanna MALITA jest doktorantką na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. Ukończyła z wyróżnieniem kulturoznawstwo w Katedrze Porównawczych Studiów Cywilizacji UJ, a obecnie przygotowuje rozprawę doktorską na temat wicca w Polsce. Jej zainteresowania badawcze koncentrują się w dwóch obszarach: wicca, magia i czarownice wszystkich epok oraz kultura Japonii na czele z „Opowieścią o Księżu Promienistym” Murasaki Shikibu.

E-MAIL: joanna.malita@gmail.com

